

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Полтавський державний аграрний університет

Кафедра обліку і оподаткування

**«БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ
В УМОВАХ ІНСТИТУЦІЙНИХ ЗМІН»**

**Збірник наукових праць VIII Всеукраїнської науково-
практичної конференції**

ПОЛТАВА 2025

Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін:
Збірник наукових праць VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції
(30 жовтня 2025 р., м. Полтава) / Полтавський державний аграрний університет.
Полтава: ПДАУ, 2025. Т. 2. 921 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Голова організаційного комітету: КАНЦЕДАЛ НАТАЛІЯ – к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

Секретар організаційного комітету: ЛЕГА ОЛЬГА – к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

Члени організаційного комітету:

ГНАТИШИН ЛЮДМИЛА – д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку та оподаткування Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, м. Львів

ДУБІНІНА МАРИНА – д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування Миколаївського національного аграрного університету

ЗОРЯ ОЛЕКСІЙ - д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету

КОБЄЛЄВА ТЕТЯНА – д.е.н., професор, професор кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

ЛПЄСЬКИЙ РОМАН - к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

ПЕРЕРВА ПЕТРО - д.е.н., професор, професор кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

ЄРШОВА НАТАЛІЯ – д.е.н., професор, професор кафедри обліку і фінансів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

СЛАВКОВА ОЛЕНА - д.е.н., професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Сумського національного аграрного університету

СУК ПЕТРО - д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут»

БЕЗКРОВНИЙ ОЛЕКСАНДР – декан факультету обліку та фінансів, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету

ГУБАРИК ОЛЬГА - к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, Дніпровського державного аграрно-економічного університету

ПРИЙДАК ТЕТЯНА – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

ПРОКОПИШИН ОКСАНА – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування Львівського національного університету природокористування

ЯЛОВЕГА ЛЮДМИЛА – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

© Автори, 2025

© Кафедра обліку і оподаткування, 2025

© Полтавський державний аграрний університет, 2025

КУЦ ВІКТОРІЯ, здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ДУГАР ТЕТЯНА**, к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

АУДИТОРСЬКИЙ РИЗИК: СУТНІСТЬ, ОСОБЛИВОСТІ І РОЛЬ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ АУДИТУ

У динамічному світі економічних відносин та постійно зростаючої вимоги до прозорості фінансової інформації, аудиторський ризик виступає як центральна категорія, що визначає ефективність та надійність незалежного фінансового контролю.

Згідно з Міжнародними стандартами аудиту (МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту»), аудиторський ризик - це ризик того, що аудитор висловить невідповідну аудиторську думку, коли фінансова звітність суттєво викривлена.

Науковці, такі як Б. Ф. Усач, розглядають аудиторський ризик як імовірність того, що аудитор схвалить звітність, яка насправді приховує істотно негативну та неправдиву інформацію. Таким чином, це поняття виходить за рамки суто технічних процедур, охоплюючи також професійне судження та відповідальність аудитора [3].

Особливість аудиторського ризику полягає в тому, що він притаманний будь-якому аудиту - незалежно від кваліфікації аудитора чи якості виконаних процедур. Навіть ретельна перевірка не гарантує повного усунення ризику, оскільки аудит завжди має певні обмеження: вибіркового характеру дослідження, часові рамки, використання суджень і припущень.

Першою особливістю аудиторського ризику є його складність і багатокомпонентність. Він формується із трьох взаємопов'язаних елементів - властивого ризику, ризику контролю та ризику невиявлення. Властивий ризик відображає природну можливість виникнення помилки або шахрайства у фінансовій звітності через специфіку діяльності підприємства чи складність облікових оцінок. Ризик контролю характеризує ймовірність того, що система внутрішнього контролю підприємства не виявить суттєве викривлення. А ризик невиявлення пов'язаний уже з роботою аудитора і означає ймовірність того, що аудиторські процедури не дозволять виявити викривлення, які реально існують.

Другою важливою особливістю є неможливість звести аудиторський ризик до нуля. Навіть за найсучасніших методик аудиту та використання аналітичних інструментів залишається певна частка невизначеності. Це пояснюється тим, що аудитор працює не з усіма даними, а лише з вибіркою, застосовує судження й оцінки, а не перевіряє кожну операцію чи документ. Саме тому метою аудитора є не повна ліквідація ризику, а його зниження до прийняттого рівня.

Третьою особливістю є взаємозв'язок аудиторського ризику із системою внутрішнього контролю та плануванням аудиту. Рівень ризику безпосередньо впливає на те, якими будуть обсяг, характер і строки аудиторських процедур. Якщо аудитор визначає, що внутрішній контроль на підприємстві слабкий або

існують ділянки з підвищеною вірогідністю помилок, він повинен збільшити обсяг перевірки або застосувати додаткові тести. Таким чином, оцінка ризику є фундаментом усього процесу аудиту.

Ще однією особливістю є динамічний характер аудиторського ризику. Його рівень може змінюватися впродовж перевірки залежно від отриманої інформації. Наприклад, якщо у ході аудиту виявлено нові факти, що свідчать про слабкість контролю або можливість шахрайства, аудитор зобов'язаний переглянути початкову оцінку ризику й адаптувати свій план роботи [2].

Також аудиторський ризик виконує управлінську функцію – він спрямовує аудитора на концентрацію уваги на найбільш ризикованих ділянках фінансової звітності. Такий підхід відповідає концепції «аудиту, орієнтованого на ризик», закріпленій у Міжнародних стандартах аудиту (зокрема, МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до міжнародних стандартів аудиту» та МСА 315 «Ідентифікація та оцінювання ризиків суттєвого викривлення через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища»). Саме завдяки цій особливості аудит стає більш ефективним і дозволяє зосередити ресурси на тих сферах, де ймовірність викривлень є найвищою.

Аудиторський ризик є фундаментальним елементом, що визначає ефективність і достовірність аудиту. Його оцінка дозволяє аудитору планувати і проводити перевірку таким чином, щоб мінімізувати ймовірність помилкового висновку про фінансову звітність. Чим точніше визначений рівень аудиторського ризику, тим обґрунтованіше вибираються обсяг процедур аудиту, методи перевірки та критерії вибірки документів [3].

Висока якість аудиту безпосередньо залежить від того, наскільки аудитор усвідомлює і контролює ризики. Якщо ризики суттєвого викривлення та невиявлення недооцінені, існує ймовірність того, що аудиторська думка не відображатиме реального фінансового стану підприємства, що негативно вплине на довіру користувачів фінансової звітності. Навпаки, правильна оцінка ризику дозволяє зосередити ресурси на найбільш проблемних ділянках, застосувати адекватні процедури контролю та аналітичної перевірки, а також скоригувати план аудиту у разі появи нової інформації.

Таким чином, аудиторський ризик є ключовим інструментом забезпечення якості аудиту, оскільки він визначає ймовірність неправильного висловлення аудиторської думки при наявності суттєвих викривлень у фінансовій звітності. Його оцінка дозволяє аудитору планувати обсяг та методи перевірки, концентрувати увагу на найбільш ризикових ділянках і приймати професійні рішення на основі аналізу внутрішнього контролю та характеристик підприємства. Незважаючи на те, що повністю усунути аудиторський ризик неможливо, його зменшення до прийняттого рівня підвищує достовірність аудиту, ефективність роботи аудитора та довіру користувачів фінансової звітності.

Список використаних джерел:

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність в Україні. Закон України від 21

груд. 2017 р. № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>.

2. Аудит : навчальний посібник / Л. І. Жидєєва, О. П. Колісник, К. Д. Сялямон-Міхеєва.
Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 312 с.
URL: <https://dpu.edu.ua/?view=article&id=1788>.

3. Усач Б. Ф. Аудит : Навч. пос. К. : Знання-Прес, 2003, 223 с.

Наукове видання

«БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ В УМОВАХ ІНСТИТУЦІЙНИХ ЗМІН»

Збірник матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції

30 жовтня 2025 р.

м. Полтава

Відповідальна за випуск, головний редактор:

ЛЕГА ОЛЬГА, к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування

Комп'ютерна верстка:

ЛЕГА ОЛЬГА, УЛЬЗУТУЄВА АЛІНА, ШАБАТЬКО АННА

*Матеріали представлені в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей. Всі матеріали перевірено на оригінальність тексту на онлайн сервісах пошуку плагіату. До публікації приймалися тези, в яких відсоток авторського тексту становить не менше 65 %.

